

Forfatter: Engelstoft, Laurits

Titel: BREV TIL: Rosencrone, Marcus Gerhard FRA: Engelstoft, Laurits (1799-03-25)

Citation: Engelstoft, Laurits: "BREV TIL: Rosencrone, Marcus Gerhard FRA: Engelstoft, Laurits (1799-03-25)", i *Udvalg af Laurids Engelstofts Skrifter (3. bind)*, Samfundet til den danske Litteraturs Fremme, s. 152. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002091242-003-shoot-L0020912420030018.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Udvalg af Laurids Engelstofts Skrifter (3. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Til Geheimeraad Kosencrone.

Paris 5 Germinal 7.

(d. 25 Marts 1799).

Deres Høigrevelige Excellence,
Gunstige Velgjører!

Jeg havde just begyndt paa at meddele Deres Excellence nogle Efterretninger fra det interessante Sted, hvor jeg nu s. 153 har opholdt mig en heel Vinter og agter endnu at tilbringe en Deel af forestaaende Sommer, fra Paris der eneste og den Stat, hvis politiske Middelpunkt det er: da jeg overraskedes paa den behageligste Maade af Deres Excellences igientagne Velgjørenhed mod mig. Jeg mangler Ord til at udtrykke min Taknemmelighed, men jeg føler, hvor Meget jeg skylder Dem. Jeg veed det, og hele Verden skal vide det, at hvis jeg har høstet nogen Fordeel af min Reise, var det ved Dem, at jeg høstede den, og, naar jeg i en modnere Alder indvugger min Siel i den søbe Erindring om min Ungdoms fremfarne Glæder, skal denne være uadskillelig fra Tanken om min Ungdoms Belgjører, om Dem.

Den umiddelbare Folge af D. E.s sidste Velgjørenhed mod mig er denne, at jeg om 4 Dage foretager en Reise, som længe har været Gienstanden for mit Ønske, men som jeg dog nu næsten havde opgivet, da min Pung modsatte sig samme. Det glæder mig at vide, at D. E. har bifaldet mit Forsæt. Jeg er overalt af den Mening, at man paa Reiser ikke bør ligge for længe paa eet Sted, men saavidt Omstændighederne tillade det, lære Verden, Tingenes Gang og Mennesker at kiende i de fleste mnelig Afvexlinger. Det var min Plan at følge mine Venner og Landsmænd, d'Hrr. Hornemann — Forfatter af en Dansk Botanik — og Hofmann — Stamherre til Hofmannsgave i Fyen — paa deres hele Reise giennem det sydlige Frankrig. I deres Selskab, der begge ere gode Naturkyndige, vilde den vordre mig dobbelt interessant og lærerig. De agte først at besøge Pyrenæerne, siden Frankrigs sydlige Kyster og Schwei\$\$*. Men to Aarsager have bestemt mig til at indskrænke denne Plan saaledes, at jeg blot gjør Reisen med dem over Orleans og Tours til Bourdeaux, og derfra vender tilbage til Paris. Disse to Aarsager ere for det første, at saa lang en Reise vilde koste mig mere, end jeg har at anvende derpaa, for det s. 154 andet, at jeg derved ganske vilde komme ud af mine parisiske Studier og for saavidt forsømme megen Tid. Jeg tænker derfor at have endt hele Reisen paa 4 à 5 Uger. Imidlertid er jeg ikke endnu ganske vis paa mig selv, om ikke min Begierlighed efter at fee Pyrenæerne, det sydlige Frankrig og Schwei\$\$* triumferer over mig, især da mine Landsmænd for det første kunde supplere, hvad der mangler mig i Penge. Skulde jeg, som jeg dog vel gjør, forlade mine Medreisende i Bonrdeanx, saa er det vel mueligt, at jeg midt i Sommer gjør en Tour ned til Geneve og møder dem der igien.

Nok om denne Reise. Jeg vilde nu ønske, at jeg maatte kunne være saa lykkelig at interessere D. E. med nogle Efterretninger fra Paris. Skeer det ikke, saa er al Skylden hos mig og ikke hos Paris, al Interesses Middelpunkt. Naar jeg kaster et flygtigt Øie paa den korte Tid, jeg har været her, saa forekommer det mig, som opdyngede der sig en heel Verden af interessante Gienstænder for min Indbildning. Jeg vil stræbe, at gjøre et Valg blandt disse og sige saa lidet som mueligt om enhver Ting for at kunne i et Brevs snevre Grændser indslutte saa mange Gienstænder som mueligt.

Litteraria.

Jeg har allerede engang før meldt noget om de vigtigste videnskabelige Anskalter i Paris. Denne Gang vil jeg sige mine Tanker om den nærværende franske Litteratur i Almindelighed og Paris's fornemste Videnskabsmænd. Det græske og latinske Sprog, den saakaldte Philologie, Philosophien og de skønne Videnskaber ere saa temmelig i Forfald i Frankrig. Siden Revolutionen har man næsten intet bekymret sig derom; Græsk og Latin har siden den Tid Ingen lært, og da de fornemme Geistlige, især Abbeerne og s. 155 Benedictinermunkene tildeels ere emigrerte tildeels omkomne, saa er der maaskee ikke meget overdrevet i den Paastand, jeg har hørt af en parisisk Lærd, at der nu ikke gives 10 Mennesker i Frankrig, som kan siges at forstaae Græsk. I de faa Central-Skoler, som ere i Gang, staaer vel de gamle Sprog mellem det, som skal læres der, men derved bliver det og. Ligesaa slet gaaer det i disse Skoler med Philosophie og Historie. Siden Revolutionen har man ikke værdiget nogen anden Videnskab Opmærksomhed, end dem, som umiddelbar have Indflydelse paa Statens Forsvar og Velstand, de mathematiske, mechaniske og chemiske; de øvrige ere komne i en Slags Ringeagt. L'Institut National bestaaer af 3 Classer, den mathematiske, den moralske og politiske og den for de skønne Videnskaber, men de to sidste Classer fordunkles ganske af den første og spille saa at sige kun en subalterne Rolle. Da den sidste af dem i Vinter udsatte en Priisopgave over de bedste Midler til at ophielpe igien den gamle Litteraturs Studium i Frankrig, gav En i Aviserne den Betænkning, om det ei var bedre, at Institutet havde udsat det Priisspørgsmaal, hvilke de bedste og virksomste Midler kunde være til at skaffe Snavset bort af Paris's Gader. Imidlertid begynder man dog at blive igien en Smule mere opmærksom paa de litterariske Videnskaber, modsatte de exacte, og den værdige François Neufchateau, der hylder alle Muser, bidrager Alt sit dertil. I Décade philosophique har man nylig foreslaaet at oprette et Institut for disse Videnskaber liig den polytechniske for de mathematiske og mechaniske.

I Poesien frembringer dog med Alt dette Frankrig immer endnu et og andet Godt. Istedetsor alt andet af mindre Vigtighed vil jeg her kun nævne et Digt af Parny, kaldet Combat des Dieux anciens et modernes i 10

Sange. Dette Digt har baade philosophisk og poetisk s. 156Værd. Emnet er: de hedenske Guders Fortrængelse af de christelige, et, som mig synes, frugtbart Stof. Det er udført med megen Vittighed. I første Sang fortælles, at den Hellig Aand er Forfatter til Digtet. Christendommens Guder arrivere til Himlen. De hedenske Guder blive derved meget opmærksomme, og Jupiter giver Ordre til at modtage dem med en brillant Diné. De gamle Guder moeqvere sig over de nyes plumpe Manerer; Juno, Venus og andre Udødelige vilde neppe kaste et Blik paa ces Dieux bourgeois, især mocqverede de sig over la brune Marie. Da Treenigheden traadde ind i Salen, gjorde Jupiter den en poli og kold Compliment. Den Hellig Aand besvarede den med en hebraisk og mystisk Psalme, som han dog holdt op midt i, da han mærkede, at ethvert Ord frembragte en ris malin. Efter Bordet begik Jomfrue Marie en Uforsigtighed ved Venus's Toilet og havde en lille entrevue secrète med Apollo. Siden gav man Dands med Musik af Apollo til Giesternes Amusement, men den Hellig Aand var sket ikke fornøiet med Apollos Sang, og Christus fandt Dandsen langt mindre smuk end den ved Bryllupet i Cana. I anden Sang organisere de nye Guder sig ved Siden af de gamle. Man inviterer de gamle Guder til en contrediné. Før Middag foregaaer der en naiv Conversation imellem Treenigheden. Enhver siger sin Mening om hvad der skulde foretages. Faderen siger:

— — je fais ce qve je veux,
je fais n'est pas le mot technique,
triple je suis, sans cesser d'être unique,
et je faisons vaudrait peutêtre mieux?

Ved Dinéen fandt de gamle Guder sig slet ikke vel. De sade trangt, og man beværtedes ikke med andre Retter end Hostier.

s. 157Les conviés, peu faits à ces façons,
disaient tout bas entre eux: nous souperons.

I tredie Sang ophører den gode Forstaaelse imellem de gamle og nye Himmelboere, og det kommer til en combat. De Hedenske maae vige for de Christnes utallige Hær, og de sidste blokere Himlen. I fjerde og femte Sang fortsættes Blokaden. Smukke Bacchantinder beruse den største Deel af de Christne, som blokere. Moses vil begynde at præke for dem, men de ere fulde og vil intet høre derom, og gjøre Nar af Fortællingerne i Mose Bøger, og Sct. Johannes selv kan ei bare sig for at smile. I siette Sang fordrive de christelige Dievle de gamle Dæmoner fra Helvede. De første ere langt fælere end de sidste. De christne Guder erobre Olympen. Syvende Sang: De hedenske Guder gjøre en forgieves Prøve paa igien at indtage Olympen. I ottende Sang beskrives Christendommens Fremgang og Aand. I denne forekomme adskillige interessante Dialoger. Jesus siger:

Nestorius sur ma nature déraisonne,
car j'en ai deux.

Faderen svarer: quel Galimathias ! — Den Hellig Aand har meget travlt med at faae de gamle græske og romerske Philosophers Værker udryddede. Jesus siger:

Cher saint Esprit, vous avez de l'esprit,
mais cet esprit souvent touche à l'emphase;
c'est un esprit, qvi court après la phrase,
qvi veut trop dire, et presque rien ne dit;
vous n'avez pas une psaume raisonnable.

I niende Sang komme de nordiske Guder de hedenske til Hielp. I tiende Sang kommer det til et Hovedslag. Treenigheden er i en kritisk Stilling, men endelig faaer Christen dommen total Overmagt. — Deres Excellence seer Aanden i dette Digt. Paa et andet Sted end i det Land, hvor s. 158Sandheden tør træde usløret frem, skulde Forfatteren nok ikke have faaet Aarsag til at glæde sig over Følgerne for ham. Imidlertid stiller han maaskee dog Christendommen i et altfor slet Lys, om ikke fra Følgernes saa dog fra Aandens Side, og jeg havde ønsket, at Poeten havde tildeelt Philosophen Jesus en værdigere Rolle. Ved nogle Scener f. Ex. mellem Marie og Engelen har han ogsaa altfor meget efterlignet Voltaires Pucelle d'Orleans i at tilsidesætte den moralske Delicatesse.

I de physiske, matematiske og naturhistoriske Videnskaber kan Frankrig snart kaldes Verdens Lærerinde. Det er utroligt, hvad Fremgang disse gjøre, og med hvilken Iver de drives. Den polytechniske Skole danner omtrent 300 unge Mennesker, som efter 3 Aars Forløb eller ringere gaae over til de høiere Anvendelses-Skoler, hvorfra de igien efter et Par Aars Forløb gaae ud som særdeles duelige Folk i den anvendte Mathematiks forskiellige Grene. Den polytechniske Skole kan man kalde Frankrigs Seminarium paa store Mænd i disse Videnskaber, og de Franske have ikke ganske Uret, naar de med den dem nu især egen blevne Selvfølelse — der nærmer sig til Foragt mod alt ikke-fransk og ikke-republikansk — sige, at det er en Indretning, som Europa misunder dem; thi det er uden Tvivl den eneste i sit Slags. Den koster Staten mere end et heelt Academie. De berømteste Mænd f. Ex. Fourcroy, Lagrange, Guyton, Vauquelin, Hauy ere Lærere der. Det prægtige Palais Bourbon er deelt imellem de 500's Raad og den. Fremmede, som have Lyst, kunne

gjerne faae Adgang til at høre Forelæsningerne der. Vor Landsmand Capitain Ruhstadt af Artillerie-Corpsset, som reiser tildeels paa Prinds Carls Bekostning, hører her Fortification og Chemie. Jeg har fulgt Fourcroy her et Cursus, saa vidt han endnu er kommet deri. Han læser Theorien af den nye Chemie, hvis Opfinder s. 159han selv er næst Lavoisier. Han har det behageligste Foredrag, som lader sig tænke, en videnskabelig Præcision og en særdeles Tydelighed uagtet den altfor store Gesvindighed, hvormed han taler. Han er en ligesaa ivrig Forfægter af sit System som brændende Republikaner. Hans Enthusiasme for Friheden henriver ham, naar han kommer paa Tale om visse Ting f. Ex. Salpeter etc. Hans System i Chemien forekommer mig at være ligesaa skiønt som philosophisk og uryggeligt, og der kan ingen Spørgsmaal være om, at det jo inden kort Tid vil blive fremherskende, ligesom det allerede er herskende. Han behager mig saa meget, at jeg og hører ham 2 Gange om Decaden i Lycée républicain, hvor han læser det samme noget mere populært. Nogen Tid efter at han havde begyndt sit Eursus paa den polytechniske Skole, forkyndte man os Fremmede en Dag før Forelæsningens Begyndelse, at da der kom flere Fremmede, end man havde Plads til, saa man sig nødt til at indskrænke disses Antal, og bad derfor, at de, som havde Lyst til at høre, vilde tegne deres Navne i Bureauet, saa vilde man tilskikke dem en Entreebillet, qvi pourroient avoir l'honneur d'y assister — thi man vil have, at der skal sættes megen Priis paa denne Tilladelse. Jeg troede, at denne Ceremonie vilde sige saa meget, at man ikke vilde have os der længere, men gik dog hen og tegnede mit Navn. To Dage efter finder jeg paa mit Bord et Brev au citoyen Engelstoft, hvori laae en Enteeebillet Nr. 2, og Capitain Ruhstadt fik til samme Tid Nr. 1. Et nyt Beviis paa de Franskes Opmærksomhed for fremmede Videnskabsmænd. — Den polytechniske Skole har nylig faaet en Uniform, som bæres baade af Eleverne og Lærerne; den bestaaer i en blaa Frakke, paa hvis Knapper staaer: école polytechnique, og gul Vest. Eleverne bære alle cheveux à la Titus. Det er et smukt Syn at see saa mange unge raske Folk samlede s. 160paa et Sted, sysselsatte med at danne sig til Fædrelandets Gavn og alle varme Tilhængere af Constitutionen. Ved offentlige Taler og andre Leiligheder gienlyde deres Sale af Klappen og vive la république.

Nationalbibliotheket her svarer ikke til sin store Navnkundighed. Det har vel en 300,000 Bind, men naar man gaaer igiennem dets store Gader — at jeg skal tale med Mercier — og seer hele Gallerier opfyldte med gamle juridiske, theologiske, alchymistiske og medicinske Skrifter, saa kan man næsten ikke bare sig for at spørge sig selv: hvad duer alt dette til? Er det Pladsen værd? I den nye Litteratur er der næsten Intet, ikke engang i den franske. Af den tydske har der aldrig været noget. Kobbersamlingen er uforlignelig, og Manuscriptsamlingen kunde give 100 Lærde nok at gjøre i 100 Aar. I Henseende til trykte Bøger vurderer jeg det kongelige Bibliothek i Kiøbenhavn langt høiere end National-Bibliotheket her.

Millins Théé littéraire vedbliver at være en behagelig Samlingsplads for Fremmede. Man møder ofte Folk der, hvis Navn og Skiæbne indgyde Interesse f. Ex. den polske Kocziuszco, Skotlænderen Murs, der blev exileret til Botany-Bay, Caillard, der var fransk Minister i Berlin, men nu lever som privat Mand af et middelmaadigt Udkomme, Olivier, der nylig er hjemkommet fra en 7-aars Reise i Asien. Han har forelæst en Rapport derover i Institut National, som jeg har hørt. Snart vil han udgive sin hele Reise fuldstændig. Der komme og mange Fruentimmer hos Millin, hvoriblandt og den berømte Skiønhed Visconti. Ellers vil Cramers Datter — Hans fra Kiel — gjerne passere for den første Skiønhed. Da der hos Millin altid kommer en Deel Tydske, som blot have Kagen, Isen og Punschen i Sigte, og rives om den, som havde de ikke faaet Mad i otte Dage, saa er det nu en Aftale mellem os Danske, s. 161at Ingen af os tager Deel i denne physiske Nydelse. Ogsaa de Franske gaae sædvanlig før, saa de Tydske uforstyrrede og ene kunne afhielpede deres Hunger.

Fruentimmerne ere her mere videnskabelige end noget andet Sted. I Lycée républicain høre de ei blot Chemie, men selv Anatomie. Sues Forelæsninger over det menneskelige Legeme for Malere er altid besøgt af Damer. Selv den tørre Mineralogie finder sine Elskerinder, og jeg har ofte paa Hôtel de Monnoie seet Damer gaae og examinere Mineralier. Der ere saa gar nogle, som selv holde Forelæsninger.

Commiissionen for Maal og Vægt fortsætter sine Arbeider, og man venter snart at see dem tilendebragte. Man tog Bugge det meget ilde op, at han vilde reise bort før Tilendebringelsen. Men det værste er, at han — Alt dette fortæller jeg Deres Exællence alene — slet ikke har forstaaet at omgaaes de franske Lærde og hans Medcolleger i Commissionen. Han var uforsigtig i sine Yttringer over de franske Indretninger og uklog i politisk Henseende. Han kunde slet ikke komme afsted med Republikanerne, hvis Grundsætninger vare stridende mod hans, og hvor meget han end hos os ansees for Hofmand, havde han dog ikke den høiere Grad af Delicatesse og Politesse i sin Magt, som er nødvendig for at kunne behage Franske og endnu mere Republikanere. Dette fik nu at være som det var; Følgen var blot, at man beegnede ham med en vis Ligegyldighed. Men slemt var det, at han skulde være uforsigtig nok til i sine Rapporter til Vedkommende i Kiøbenhavn at nedsætte de Franskes Indretninger og immer betragte Alt fra den ufordeelagtigste Side. Dette kunde ikke blive ubekendt for Paris, hvor man veed den mindste Ting, der foregaaer i Kiøbenhavn. Vedkommende — sandsynlig Grouelle — rapporterte det her tilbage igjen, og nogle Dage s. 162efter Bugges Bortreise læser man her i Décade philosophique følgende Dénoncé : L'Institut National a traité de la manière la plus distinguée les Savans étrangers envoyés à Paris par les puissances alliées de la France pour les opérations relatives à l'uniformité de Poids et Mesures. Il les admet à ses séances particulières et à sa bibliothèque. Il a fait à chacun d'eux le cadeau d'un exemplaire du superbe Virgile de Didot — dette troer jeg dog ikke, at Bugge har faaet —. La plupart d'entre eux sans doute sont sensibles, comme ils doivent l'être, à ses intentions délicates, dignes de la première des compagnies des Savants de l'Europe — meget beskedent

sagt —. Nous apprenons cependant avec surprise et malheureusement avec certitude, que l'un de ces Savants Mr. Bugge, envoyé par le Danne marc, dans sa correspondance avec Copenhague s'acharne très assidûment à dénigrer l'Institut National de France, à la tourner en ridicule et même quand il le peut, à le présenter sous des odieuses couleurs. Cela n'est ni poli, ni juste, ni hospitalier, et nous ne croyons manquer ni à l'hospitalité ni à la politesse ni à la justice, en dénonçant ce manque d'égards au tribunal de l'opinion publique. Det er skrækkelig haardt. Redactøren af Journalen vilde ikke have indrykt det, men han blev, som et Medlem af Institutets har fortalt mig, tvunget dertil. Journalen er ellers ministeriel og betales — siger man — af Regieringen. Det var just ikke smukt gjort, at man indrykkede det kort efter hans Afreise, da han ei længere kunde forsvare sig. Man har nu ladet ham Tingen vide, og det er vigtigt, ei blot for hans egen Ære, men og for vor Regiering og for os Danske her, at han retfærdiggjør sig i samme Journal. Har han end — det jeg troer — gjort sig skyldig i det, som bebreides ham, saa kan man dog ei beraabe sig paa hans private Correspondence; thi hvo har s. 163 læst den? Og naar han kun nu i det, han agter at udgive paa Tryk, tager sig i Agt for at give sin Denunciant nye Vaaben i Hænderne, saa kan han tage diervt til Gienmæle. Imidlertid er denne Ting saa meget slemmere, som han her var som den danske Nations Repræsentant, og man er tilbøielig til at ansee det som en Udelicatesse af vor Regiering, at have sendt en Mand, der synes at have været saa meget indtaget mod den franske Republik og sammes Indretninger. Fra denne diplomatiske Side har vor Minister her og været meget ærgerlig over denne Omstændighed. Diplomaten var aldrig delicatesere end i vore Dage. For Resten har Bugge været ubillig mod de Franske, saa har Grouelle og været det mod os. Da han var her sidst for at hente sin Kone, har han udbredt, at vi endnu levede i et reent Mørke hos os, og at nu først en lille Gnist af Lys begynder at antænde sig hos os. Vel kan vi ikke maale os med de Franske — hverken er vort Land saa stort, ei heller er vort lærde Væsen organiseret efter saa fordeelagtige Grundsætninger — men jeg mener dog, at vi ikke saa ligefrem fortjene at kaldes bêtes du Nord.

11

Theatervæsen.

Jeg havde maaskee seet en halv Snees Theatre, da jeg kom her; men jeg mærkede snart, at jeg ingen havde seet. Indtil jeg kom her, vedblev vort Theater endnu at forekomme mig som et af de bedste, men nu seer jeg, at ogsaa dette forsvinder for de parisiske, som Nattens Stierner for den opgaaende Morgenrøde. Der ere over 20 Theatre her i Byen, men det er kun for nærværende Tid fem, som kunne gjøre Fordring paa Opmærksomhed; disse ere den store Opera (Théâtre de la République et des arts), les Italiens, Faydeau, Odéon, Vaudeville. Théâtre de la s. 164 République er gaet ind. Det var ellers et af de allerbedste.

11*

Den store Opera er nok den eneste i sit Slags. Den besidder Dandseren Vestris, Europas første Sanger Lais, Parises Venus: Chlotilde. Lais har kun 40,000 L. aarlig, og lader sig ikke korte en Sous af; han truer i modsat Tilfælde at forlade Theatret. Orchestret er nok det første i Verden, og Forestillingen aabnes her ligesom paa de andre store Theatre immer med en republikansk Arie; især elsker man krigerens Afskeed, den meest henrykkende Musik, som lader sig tænke. Ikke mindre guddommelig er Orchestret paa de andre Theatre. De største Skuespillere og Skuespillerinder ere engagerede ved dem alle, og da man har Overflødighed af dem, saa ere alle Rollerne fortreffelig besatte, og de meest characterfulde Stykker execnteres i den skiønneste Harmonie. De Franske have især deres Force i at udtrykke Lidenskaber og i Conversations-Sproget. Dog forekomme de mig i første Henseende altid noget overspændte i Declamation og Trepidation — at jeg skal bruge Merciers Udtryk. Alligevel gjør dette Lykke hos de Franske. Da de i daglig Tale declamerer mere end vi paa Theatret, saa undrer jeg mig ikke over, at de paa Theatret fordrer en declamatorisk Hæftighed, som vi kaldere Nordboer ansee for at være excessiv. I Conversations-Scener ere de Franske uopnaaalige. Den fine Politesse, den utvungne Lethed, den Douceur i Udtryk og Udtale, den Færdighed i at sige de fineste Ting paa den fineste Maade og med de meest talende Gebærder — maa man see paa de franske Theatre for at troe, at det var mueligt at bringe det saa vidt.

Anstændighedens Love ere paa de franske Theatre saa lidet indskrænkede, som det vel lader sig tænke, om man ikke vil have, at Naturen skal træde ganske usløret frem. Hos os, troer jeg, vilde Politiet snart lære Vedkommende mores, s. 165 hvis man saae paa Theatret, hvad man seer her, og her vilde Theatrene blive tomme, hvis man holdt saaledes over Anstændighedens Regler som hos os. Man siger ikke nok, naar man siger, at Skuespillerinderne her ere halv nøgne. Jeg har i den fortreffelige Ballet: Paris's Dom — hvor han skal dømmes, hvilken af de 3 Gudinder Juno, Minerva eller Venus er den smukkeste — seet paa den store Opera Chlotilde som Venus svømme nøgen i et Bad, og det tiende kun til at forhøie Scenens Vellyst, at de 3 Gratier holdte, da hun steg op af Badet, et Slør mellem hende og Tilskuerne.

Om Decorationer have vi hos os intet Begreb. Saavel det Mechaniske som det Locale overgaaer her al Beskrivelse. Ikke mindre superbe ere Changementerne. I et Stykke, som heder Elisca, hvor Scenen er paa Madagascar, var Naturen saa bedragende efterlignet, at de største Naturkyndige gienkiendte Træer, Planter og Frugter paa denne Øe paa det allernøjagtigste udførte. Samme historiske Nøjagtighed var iagttaget i Henseende til Indbyggernes Costume og Skikke. Paa den store Opera ere Decorationerne og Personalet allermeest brilliant. Da i Anledning af de italienske Seire Chant des victoires opførtes der, saae man den hele

republikanske Armee forestillet med dens Telte etc., og man executerede paa Theatret med al militærisk Nøiagtighed de brillianteste Evolutioner. En Deel af Directoriets Garde var med for at dirigere Manøvrerne og forhøje deres Glands.

Her spilles næsten ikke andet end Syngestykker og Tragoedier. Jo mere Skrækkeligt og Gyseligt der er i disse, desto mere Lykke gjøre de. Jeg sætter just ikke megen Priis paa de franske Tragoedier. De Lidenskaber, som herske i dem, ere altfor lave, og Heltene altfor smaae Personer. Charactererne souteneres ikke, og der er sielden ret Eenhed i Planen. Som oftest er Sujettet taget af den gamle Mythologie, s. 166 hvorved Nyt og Gammelt blandes med hinanden, ei at tale om, at ikke den 20de Deel af Tilskuerne forstaae dem af Mangel paa Kundskab i Mythologien.

Af Comoedier har ingen i denne Vinter gjort større Lykke end Ko\$\$*ebues Menschenhat und Reue, som er oversat paa Fransk under Titel: Misanthropie et repentir. Man har allerede givet den 35 Gange, altid med fuldt Huus, og man kan endnu give den 35 Gange til, inden Paris bliver mæt af den. Den opførtes paa Odeon. Man har borttaget en Deel af Bittermanns og Peters Naragtigheder, hvorved Stykket har mere vundet end kabt. Det spilles saa godt, at man altid seer Tilskuerne viske Taarerne af Øinene. Man fortæller meget om dets moralske Virkninger. En Mand skilte sig af med sin Kone, da hun blev saa meget rørt ved Eulalias Historie; thi han troede, at dette ikke kunde være mueligt, med mindre hun følte sig skyldig i samme Forbrydelse. En anden Mand, der for længe siden havde skilt sig ved sin Kone, gik hen og forligte sig med hende efter Misanthropens Exempel. Theatret Vaudeville, som satiriserer over Alt, har gjort en Satire paa dette Stykke under Titel: Comment faire? Hovedpersonen i dette satiriske Stykke er en Mand, der opretter en Boutiqve i Nærheden af Odeon med lugtende Vande for at bringe Liv igien i de mange Tilskuere af hiint Stykke, som besvime af Rørelse.

Theatrene ere altid fulde af Mennesker; men af Mandfolk seer man næsten ikke andet end middelaldrende Mænd eller Dreng. Unge Mennesker paa en Snees Aar ere en Sieldenhed. De ere alle ved Armeerne. Samme Bemærkning kan man gjøre ved Cafés og andre offentlige Forsamlingssteder. Man klapper uophørlig paa de franske Theatre og forstyrrer derved meget Opmærksomheden. Man klapper ei blot af Skuespillerne, men af ethvert bonmot eller Sentens, som de sige. Central-Bureauerne have Opsigt s. 167 med, at ingen urepublikanske Stykker opføres. Selv med Misanthropie et repentir har de ikke været ganske tilfredse, fordi deri forekomme urepublikanske Qualiteter. Siden jeg taler om Theatrene, vil jeg endnu tilføje en Anecdote fra Baggesens Ophold her. Man havde en Aften ankyndiget le Prisonnier, et yndet Stykke, paa Republikens Theater, og Tilskuerne ventede med Utaalmodighed paa Dækkets Opgang. Man begyndte, men — det var ikke det lovede Stykke. Strax raabte Parterret: Væk med dette! le Prisonnier! og Baggesen gav Tonen an for de andre. Skuespillerne holdte op et Øieblik, men da de igien vilde begynde med samme, skreeg Parterret paa nye. Politiet kom til Baggesen, der tog sig det allerhæftigst, og bød ham være rolig. Han paastod paa sin Side, at man havde Ret til at fordre det lovede, vendte sig om til Parterret og raabte: Citoyens ! je sors, suivez-moi ! Baggesen marscherede ud og hele Parterret bag efter, saa der blev ikke en Siel tilbage, og man maatte lukke Skuespilhuset for denne Aften. Ogsaa dette var characteristisk paa de Franske. Resolveret og udført paa eengang.

Forleden Nat opbrændte et af de smukkeste og bedste Theatre her, det samme Odeon, hvor Misanthropie er spillet saa tidt. Skuespillerne give nu Forestillinger paa Louvois. Man mener, at Directionen har brændt det af for at slippe for at gjøre Regnskab. Man har arreteret et Par Personer. Dette er det tredie Theater, som er brændt af i Paris i noget over et halvt Aar. Odeon var en meget smuk Bygning. Jeg vidste ikke af denne Ildebrand før 12 Timer efter den var forbi, da jeg læste det i Aviserne.

Religion.

Den franske Republik gjorde et dristigt Skridt: den afskaffede positiv Religion, det er: frasagde sig al Vedligeholdelse s. 168 af nogen positiv Religion eller enkelt Partie af en saadan. Det Skridt, den gjorde, var maaskee — vare end fra Philosophiens Side Tiderne endnu ikke modne dertil — politisk nødvendig, fordi det gamle Hierarchie var incompatibel med den nye Statsforfatnings Grundsætninger. Jeg holder for, at et Skridt, som er gjort af Staten, bør souteneres, og at staae stille er her det samme, som at gaee to Skridt tilbage. Jeg kan derfor ikke andet end bifalde, at den franske Republik følger denne Grundsætning. Al Underviisning og Opdragelse i Christendom er engang her udelukt fra alle offentlige og private Underviisningsanstalter. Der gives en utallig Mængde saa kaldte Pensioner her i Byen, men det er Entreprenørerne reent ud forbudet at give Underviisning i Christendom. Naar derfor Forældre vil have deres Børn underrettede deri, maae de gjøre det selv hemmelig. I Christendommens Sted læres republikansk Moral, som indeholder Statsforfatningens Grundsætninger og Menneskets Pligter som Menneske og som citoyen. Den opvoxende Ungdom faaer derfor meget faa Religions-Begreber, og de unge Franske have i Almindelighed slet ingen, ikke engang den naturlige. De fleste troe hverken Gud eller Sielens Udødelighed, og de, som indrømme det første, nægte dog det sidste. Denne Exreligionisation er dog ikke saa meget Resultatet af Tænkning og Philosophie som af den de Franske saa egne Letsindighed. En af de strængeste Atheister her er den gamle Astronom Lalande, som siger, at han har opdaget 4000 Stjerner, men ingen Gud, og er Forfatter til Catéchisme des Athées.

De Catholske forrette endnu deres culte saavel her i Paris som paa Landet. Staten tilstaaer dem denne

Frihed ligesom andre Religions-Secter, naar kun Præsterne ere sermentés. Her holdes endnu Messer, men der kommer næsten ikke andet der end gamle Kiellinger og urepublikanske s. 169Ci-devants, der før Revolutionen aldrig kom i Kirke, men nu gaae der til Trods. I de fleste Kirker, som ere blevne staaende og omdøbte til Timpler, have Theophilantroperne deres Culte. En Deel af de høiere Classer fra forrige Tider ere Medlemmer af deres Selskab, og de fleste hænge i Grunden ved den gamle Religion, skjønt de vil give den et philosophisk Snit. Hver Decadi holde de deres Gudstieneste. De præke over moralsk-phhsiske Gienstande f. Ex. om Vinterens Nytte o. s.v., og deres Culte er just ikke meget besøgt.

Blandt den almindelige Mand hersker Overtroen endnu temmelig stærk, og jo mindre Staten bekymrer sig om den, desto stærkere holde de paa den. Mangfoldige iagttagelse endnu Fasten ligesaa strængt som før Revolutionen, og paa Landet især spiller Overtroen og Fanatismen endnu en mægtig Rolle og underholdes ved Præster og Munke, der undgaae Statens Opmærksomhed paa afsides Steder i Republiken. Nylig er mig blevet fortalt følgende Exempel paa det Bedragerie, som de udøve. En Kone var meget slem plaget af Dievelen. Hun søgte da til den aandelige Læge, en uforen Præst — thi de sermenterte ere efter den almindelige Mands Mening forladte af den Helligaand som lovede at skille hende af med hendes besværlige Giest, hvis hun kun vilde nøie følge hans Raad. Dermed var hun tilfreds. Han bad hende altsaa, at hun skulde komme til ham næste Dag, og have en Louisd'or i hvert Ærme. Han vilde derpaa anstille Experimenter med Dievelen og skulde nok faae Bugt med ham. Hvis Louisd'orerne under disse Operationer bleve borte, skulde det være Konen et Tegn til, at den Onde havde maattet pakke sig. Konen kom med Louisd'orerne i Ærmene. Præsten gjorde allehaande Hokuspokus, Louisd'orerne forsvandt, og Konen tvivlede s. 170intet Øieblik paa, at Dievelen var totaliter udjaget af hende. Troen curede hende.

De nye Theologer paastaae, at Religionen i Følge sin Perfectibilitet kan, dens Væsen uskadet, tage imod ligesaamange Modificationer, som der er Forskiellighed i Menneskenes Cultur og Forholde. Denne Theologernes Sætning realiserer man her i Paris, hvorfra Theologerne altsaa kan hente oplysende Exempler. Jeg vil til Beviis anføre een Punkt af den philosophisk-moralsk-republikanske Religion. Læreren: quelles sont les raisons, qvi Vous déterminent à croire, qv'il existe un Dieu? Discipelen: il faut, qv'il existe un être suprême, très puissant, qvi ait créé l'univers, qvi fasse tomber de la pluie etc. et qvi donne de la force aux Républicains pour vaincre leurs ennemis. Dette Svar har jeg selv hørt af en Lærling i de Blindes Institut.

Offentlige Ting,

(saavidt jeg kan betroe mit Brev disse).

Længe er der i de 500's Raad blevet ventileret om National-Cocarden, om de Fremmede skulde have Ret til at bære den. Det er nogen Tid siden, at en af Medlemmerne vilde have det dem forbudet, paa det at man saaledes kunde kiende Royalister og Frihedshadere fra Republikanerne. Denne Grund var alt for ubillig og terroristisk, til at Raadek kunde lade den komme i Betragtning. Men for en 3 Ugers Tid siden forelæste Bonnaire en Rapport derover som Resultatet af en speciel Commissions Overveielse, hvoraf han selv var Medlem. Denne Rapport blev trykt, et Tegn paa, at man har givet den sit Bifalds i Følge samme skal det vorde Fremmede ganske forbudet under stigende Straf for Overtrædelsens Igjentagelse at bære den franske Cocarde. Den er, siger han, en marqve distinctive s. 171for Franske og Republikanere, for citoyens; det er et Hæderstegn. Det er urimeligt, siger han, at ville paanøde Fremmede et Hæderstegn, som de maaskee foragte; det er endog en Nedværdigelse af samme, da den skal være exclusivt Mærke paa Borgere. Han foreslaaer derfor, at alle Fremmede, som opholde sig i Frankrig, skal aflægge den franske og paasætte deres egen Nationalcocarde. Det er mig ikke bevidst, at vi Danske have nogen saadan. Man faaer altsaa at svare: nous n'en avons pas. Endnu er Forslaget alligevel ikke gjort til Lov i de 500's Raad, og om end dette skeer, saa maa det dog først confirmeres af de Gamles Raad. Jeg for min Part vilde meget ønske, at vi maatte beholde den franske Cocarde; thi ellers falde vi allevegne i Øinene, de strænge Republikanere ville udpege os som fordægtige Royalister og vor personlige Sikkerhed kunde især udenfor Paris meget ofte vorde compromitteret, ei at tale om, at vore Cocarder kunde misbruges af ildesindede Franske til deres private Hensigter.

Den 2den Germinal (22 Marts) var det her Folkets Souverænitetets Fest. Ceremonierne veed D. C. af Aviserne. I Thuileriernes Have — jardin national — var opsat et meget smagfuldt Monument, Symbol paa Republikens Styrke. Paa et kvadreret Fodstykke, hvis 4 Sider havde Indskrifter, der udtrykte nogle Artikler af Constitutionen, stod en rayeret Obelisk, omvunden med Departementernes Skiolde. Fra dens øverste vaiede det franske Skag omgivet med de allierede Republikers, den Romerskes, Cisalpinskes, Liguriskes, Helvetiskes og Bataviskes. Det Nordamerikanske var der og, men man bemærkede, at det var halvopfæstet, saa det ei ret kunde vaie. Kongelige Flagge vare der slet ikke, følgelig ei heller det Danske. Ved Obeliskens Fod laae en Mængde fiendtlige Faner, erobrede i Krigen. Om Aftenen vare Thuilierne og de 500's Palæ illuminerte, især var det s. 172sidste meget smukt, og Gienskinnet af det gjorde en skjøn Virkning paa Seinens Vandspeil.

Medens hele Europas Hære tænke paa at svinge Sværd og Fakkell over den franske Republik, staaer denne som en Klippe i Havet, og beskieftiger sig i sit Inderste med Agerdyrkning og Konster som i Fredens roligste Dage. Enigheds-Pladsen — før Ludvig 15's, siden Revolutions-Pladsen — skal nu tilligemed de tilgrændsende

Elysæiske Marker forskiønnes med ligemegen Pragt og Smag. Alle Paris's Artister have concurreret om Prisen for den bedste Plan til denne Forskiønnelse, og saasomt en af dem er approberet, skal Arbeidet begynde. Den paa Enigheds-Pladsen provisorisk oprettede Frihedsstatue skal nedrives, og et andet stolt Monument, Republiken værdig, sættes istedet.

Til ingen af Republikens Fiender gaaer Hadet her saa vidt som til Englænderne, og Regieringen søger paa alle Maader at oplue det. Saa vilain en Regiering som den Engelske existerer der nok heller ikke i Verden. Paa alle offentlige Steder, i Bureauerne, Theatrene etc. skal nu ved Siden af den Indskrist — som staaer allevegne — ici on s'honore du titre de Citoyen, staae de Ord: guerre aux Anglais. I det sydlige Frankrig, hvor man overalt er meget mere ivrig end i det nordlige, er Anglais det værste Skiildsord, og at blive anset for en Englænder en meget farlig Ting, derimod at bande Engellænderne den bedste captatio benevolentiae.

Det Ord Citoyen er nu overalt prædominerende selv her i Paris. I det sydlige Frankrig knude man udsætte sig for Mishandling ved at sige Monsieur eller Madame. Politiet holder ogsaa strængt over denne Benævnelse, og for nogen Tid siden blev et Bal forbudt, fordi man der havde inviteret under Formelen Monsieur og Madame. Kun i nogle Kredse ansees det endnu for en Fornærmelse at kalde s. 173hinanden Borger og Borgerinde; disse ere deels af Cidevants, der ved Revolutionen have tabt deres Titler, deels af nouveau-enrichis eller parvenus, som ved Leverancer etc. have beriget sig paa Republikens Bekostning, og nu usigelig gerne ønske, at de kunde faae Titler og Skioldmærker og komme til at fare til Hove i prægtige Eqvipager. Jeg kan mærke, at det Ord Citoyen endog er bleven mere herskende, siden jeg kom her. I Begyndelsen bleve vi Fremmede immer paa Breve, paa Bureauerne og andre offentlige Steder kaldte Monsieur, men nu hede vi immer Citoyen.

Paa nogen Tid, siden Udskrivningen er realiseret, cernerer man ikke saa meget Theatre, Cafés etc. som før. Ved denne Udskrivning har ikke den mindste Barmhiertighed eller Persons Anseelse fundet Sted. De, som havde Conscriptionsalderen, maatte afsted. Et meget riigt ungt Menneske, der har 40,000 L. aarlig Indkomst, tilbød Nationen en Foræring af 25 udsøgte og fuldeqviperte Heste, han tilbød sig at eqvipere og underholde Rytterne med, og end videre at eqvipere og underholde 25 Mand Fodfolk, om han maatte blive fri for selv at gaae med; men det hialp ikke. En Søn af ci-devant Hertug af Monaco tilbød Republiken 25,000 Ducater for sin Person; men han var ikke lykkeligere. Directøren Reubels Søn selv er simpel Soldat, at sige i Directoriets Garde.

Mod Emigranterne, som vove at komme her tilbage, er der slet ingen Naade. Man er allevegne paa Jagt efter dem og skyder dem, hvad enten de ere unge eller gamle. Daglig, troer jeg, blive nogle skudte paa Grenelle-Pladsen. Manges Fortvivlelse gaaer i saadant Øieblik til det yderste. De maae ofte taale Haan til af deres Dommere. Hils Ludvig den sextende, sagde man engang til en saadan Ulykkelig, at det gaaer Republiken ret godt.

s. 174Det er utroligt, hvad Alt det, som tager Deel i nogen Slags Administration, her er republikansksindet. Begge Raadene bestaae af de ivrigste Republikanere, og de Gamles Raad finder det endog undertiden fornødent at moderere de 500's Beslutninger eller forkaste dem. Alt hvad som omgiver Directoriet indtil den ringeste Soldat aander ikke andet end Frihedsiver. Og dog skal den Republikanisme, der hersker i det nordlige Frankrig, staae langt tilbage for det sydliges, hvor man næsten endnu er terroristisk. Hvo der endnu kan lade sig indbilde, at Frankrigs republikanske Statsforfatning kan omstyrtes, eller at nogen Contrarevolution er enten formodelig eller muelig, den maa ingen anden Underretning have end af tyske Avissskrivere. De som endnu ønske den gamle Regiering tilbage, ere alle Afmægtige. Den Selvfølelse, der besieler de Franske som Republikanere, er endnu større end den, de forudm havde som Undersaatter af den mægtigste Konge. Saa høflige de Franske ere mod Fremmede som Mennesker og som Videnskabsmænd, saa dybt see de ned paa dem, som Sønner af Monarchierne, og en Fremmed gjør derfor bedst i saa lidet som mueligt at producere sig som et politisk Væsen. Vi have gjort Bekiendtskab med en Generaladjutant for Directoriets Garde, som heder Øhlert. Han pleier at skaffe os ind, naar der skeer Faners Overleverelse eller anden Høitidelighed i Directoriet. Ved sidste Fest havde han lovet at føre os med sig ind i Temple des Victoires (cidevant Sct. Sulpice) for at see Høitideligheden og høre Præsidentens Tale. Han kom til Porten med os, og sagde til Garden, at vi fulgte med ham. Man svarede ham, at han Ingen havde Ret til at tage ind med sig. Han blev lidt vred og gik om til den anden Port; Svaret var det samme: mais, Citoyens, ils sont des étrangers, qve je connois. Les Français, svarede s. 175En ganske fier, valent bien les étrangers. Han maatte da gerne ene ind og lade os blive tilbage.

Loven af 29 Nivôse an 6, som erklærer alle neutrale Skibe, der have mindste engelske Varer ombord, for god Prise fra Lovens Dato af, er nu saa vidt indskrænket, at den ikke skal gielde fra samme Øieblik af, da den blev til; men endnu er det ikke bestemt, hvor lang Terminen skal være. Man haaber, at man vil udstrække den saa vidt, at Efterretningen om Loven kunde være kommet til de neutrale Havne. En Mængde danske Skibe, som ere optagne, beskieftige endnu idelig vore Consuler og de vedkommende Tribunaler. En Procurator ved Navn Perignon, som har en prægtig Gaard i Anteuil tæt ved Paris, er immer Kapernes Advocat og har skadet os for mange Tønder Guld. Der er en anden duelig Advocat her, som pleier at føre Rhedernes Sag. Forgangen Dag hørte jeg en Sag angaaende et dansk Skib plæderes her paa Tribunal des justice. Perignon gjorde hans Contrapart mange Complimenter for hans Klogskab i at forsvare sin Sag, og

beklagede, at saa store Talenter skulde servir aux Rois. Jeg troer, at Sagen blev vunden.

Forgieves sukkede Europa om Fred. Medens man mæglede om den, forberedede man sig til nye Blodsudgydelser. Keiseren er slaaet med Blindhed. I de 14 Dage, Krigen har varet, har de Franske allerede vundet 3 Batailler og giort 12,000 til Fanger. Hvis Krigens Rædsler udbrede sig paa nye over den meest cultiverte Deel af Europa, saa kan vi da see et fuldkomment Barbarie imøde. Maatte kun vort lille Fødeland kunne blive udenfor Stormen. Man er i dette Øieblik uvis om, hvad Partie Preussen vil tage. Man haaber, at det indskrænker sig til at dække det nordlige Tydskland. De franske Armeer synes uovervindelige. Deres fortreffelige Officerer, deres s. 176unge fyrige uforpryglede Soldater, det Broderskab og approchement, der er imellem Officerer og Soldater, de sidstes Tillid til de første, de Franskes fortreffelige Artillerie, især deres artillerie volante, deres Besiddelse af alle faste Pladser, deres combinerte Operations-Planer og endelig den Skræk, som gaaer foran dem, ere ligesaa mange Midler til altid at krone dem med Seier. Det er umueligt, at Pryglerigets Sønner — de franske Soldater kalde Tydskland rège de baton — kan modstaae dem. Hertil kommer de franske Soldaters Færdighed i at bruge Haandgevær, især Baionetten. De parere og hugge lige godt, da derimod deres Fiender blot forstaae at hugge og ikke at parere. Jeg har hørt franske Soldater, som have været med i Batailler, tillægge denne Færdighed den største Deel af en Seier, de havde erhholdet. Næsten alle franske Soldater ere tillige Fægtemestere, og for nærværende Tid læres Fægtekunsten daglig i alle Opdragelsesanstalter i Frankrig.

Private Efterretninger stemme overeens med de officielle deri, at det gaaer Buonaparte vel i Ægypten og Syrien. Hans Navn er ligesaa stort i Frankrig som hos Fremmede. Alle tale om ham med Beundring. Justitsraad Hvass's Søn har spiist med ham hos Cite. Helvetius, Enke af Philosophen Helvetius. Ritmester Friboe havde en kort Samtale med ham i Italien, men var ikke tilfreds med den Opmærksomhed, Buonaparte viste ham. Buonaparte skal være en Fatalist. Det er den bedste Religion for Krigere.

Protestanternes Godser i Elsas ere blevne erklærte for National-Eiendom. Det synes noget haardt. Det hialp ikke, at C. Herrmann, Deputeret fra Dép. du Bas Rhin, declamerede derimod i de 500's Raad. Man svarede ham: Cicero locutus est pro domo sua; thi hans Fader er Professor ved Universitetet i Strasborg — eller var det; thi nu er altsaa Universitetet ganske ophævet.

s. 177Blandinger.

Jeg har seet Slottene Sct. Cloud og Versailles. Det første, som tilsidst tilhørte Dronningen, er saa øde og tom, at man neppe seer en Stol der. Alt er solgt. Man holdt Auction paa Møblerne i 18 Maaneder. Slottet selv er i god Stand og tilhører Nationen. Ogsaa det berømte Springvand er ubeskadiget. Slotsforvalteren var meget misfornøiet med denne Udtømmelse, og jeg undrede over, at han turde tale saa frit, som han talte.

Versailles — hvad ere de menneskelige Ting foranderlige! Ludvig 14. skulde see op af Graven. Christian den sjettes høistsalige Dronning vaandede sig ikke saa meget ved Budskabet om Christiansborgs Ildebrand, som Ludvig maatte ved Synet af Versailles, som det nu er. Den prægtige Park ligger der som et unyttigt Stykke Land, Trapperne raadne hen, det prægtige Springvand forfalder. Canalen, som førte til Trianon, har dannet et stort Morads, som præsenterer sig ligefor Façaden af Slottet. En Deel af Statuerne ere tagne bort — andre staae endnu. — Hvad Blye der var i Haven, har man i Skrækkens Tid taget bort og giort Kugler deraf. Orangeriet er i god Stand. Ludvig 14.s Statue, som stod der med en stor Alonge-Paryk, har man omskabt til en romersk Mars med en Pike i Haanden, skilt ham af med Parykken og i dens Sted givet ham en Frisur à la Titus. I Slottet selv er Alting udfeiet paa Malerierne nær. Disse danne et Museum, som staaer aabent alle quintidi og decadi, og fortjener megen Opmærksomhed, da det indeholder de bedste Værker af franske Malere saavel under som efter Ludvig 14. af Møbler er der ikke blevet andet tilbage end Dronningens Secretær, som Kongen forærede hende, da han fik Dauphin, og som er saa kostbar, at den ikke hidtil har kunnet blive s. 178solgt. Det er og tillige det nydeligste og prægtigste Møbel, man kan tænke.

12

As Kirken har man borttaget Kongens og Dronningens Stole og omhyggelig udslettet alle de forgyldte Lilier. hvormed Væggene vare zirede. I Trianon ere ikke engang Speilene tilbage. Af de forgyldte Indfatninger, som man ei har kunnet tage med, er idetmindste Bogstavet L og Kronen udskrabt. Byen Versailles staaer som et forladt Fuglerede. Gaderne bevoxte med Græs, og man seer ingen Mennesker. Før havde Versailles 40,000 Mennesker, nu neppe 10,000. Da Versailles levede af Hoffet, saa kan man ei undre over, at dets Indbyggere endnu begræde den politiske Forandring, som gjorde Ende paa den hele Hofstads, i hvorvel de Rige i Versailles i Begyndelsen vare ivrige Revolutionister af Misundelse over de store Seigneurs, hvis Rang fordunklede selv de rigeste Bourgeois. Versailles forestiller i dette Øieblik en dobbelt melancholsk Scene. Paa den ene Side staaer det endnu som et Mindesmærke paa den Despotisme, der anvendte 32 Millioner paa et Springvand, medens Millioner Undersaatte sukkede om Brød, og ødslede 1 Million paa i faa Timer at illuminere en Park til et eneste Menneskes Morskab. Paa den anden Side er det ubehageligt at see Tomhed og Øde der, hvor Pragt, Glands, Smag og Liv tilforn herskede.

Alt hvad Paris besidder af prægtige Equipager, var i Forgaars at see i Processionen til Longchamp, 1 lien fra

Byen. Man talte henimod 6000 Eqvipager. deels Karether deels Cabrioletter. Parises Skiønheder benyttede denne Leilighed til at etalere deres Fuldkommenheder, ligesom de nye Rige til at brillere. Mangen Ci-devant saae her sin Laqvai eller Kok med sin guldbeladte Mætresse ved Siden kiøre sine stolte Gangere for hans søvlglimrende Cabriolet. Mangen Fournisseuse, hvis Mand eller Fader for 4 Aar s. 179siden ikke eiede 2 ß, viste sig her med mandlig Færdighed paa sin raske Hest vg gjorde sig en Ære af at kunne tæmme dens Vælighed og indhøste Tilskuernes Beundring. Andre Damer kiørte selv, og hændte det sig engang, at disse Borgerinder veltede, saa havde de dog igjen den maaskee overveiende Fornøielse, at de smukke Herrer ilede til og empesserte sig for at hielpe dem op igjen.

Ingen Ting ere de Franske i Almindelighed mere ukyndig i end i Geographien. Saare saa veed, hvor Danmark ligger, i det høieste, at det er ad route du Nord. Forgangen Dag talte en af mine Landsmænd med en fransk Officeer. Man kom paa Tale om Danmark. Jo, jeg veed nok, hvor det er, sagde denne; jeg var fangen af de Keiserlige og ført til Ungarn; da var jeg just paa Grændserne. De have desuden forunderlige Begreber om Norden. De troe, at der er altid koldt og fælt, og naar den franske Soldat hører, at der er koldt og ingen Viin, saa beder han Gud om, at Frankrig dog aldrig maa faae Krig med Danmark. Intet Begreb kan man næsten gjøre sig om, hvor uvidende den almindelige Mand er her i Paris. Den veed, at Frankrig har Krig, men med hvem, veed den ikke. Min Vært spurgte mig forleden Dag ad, om Russerne ikke vare komne for at hielpe Frankrig? Der gives mange Mennesker i Paris, som ikke aleneste aldrig have været udenfor Byen, men aldrig udenfor det Qvarteer, hvori de boe. Derfor ere de forskiellige Dele af Paris ligesom forskiellige Provindser af det samme Rige, hvor man har baade forskiellige Sæder og forskiellige Dialecter. I den allerældste Deel af Byen, som heder Cité, skal den almindelige Mand endnu have saa meget tilbage af den gamle Simpelhed og selv Reenhcd i Sæderne, som var det en Afkrog paa Landet.

12*

s. 180Her gives en heel Deel Tyve og Røvere i Frankrig især det sydlige. Veiene ere derfor mangesteds usikkre. Her i Paris opdager Politiet ogsaa immer Tyvecomplotter, og der blive næsten daglig nogle guillotinerede, sommetider 20 à 30 paa Gangen.

Vinteren har været usædvanlig stræng i Paris. Kanefarter kiender man her ikke, men Damerne have moret sig med at kiøre paa Isen i Lænestole, der hvile paa smaae Slæder.

Smagen i Moderne er omtrent den samme, som da jeg kom her. Damerne elske meget Peruqver, især de blonde. Chapeaux à la Minerve, d. e. saaledes som Minervas Hielm paa Antikerne, begynde at komme meget i Brug, og klæde ret godt. Mange Damer bære og endnu cheveux à la Titus, især opvoxende Piger. Det er ellers unægteligt, at de parisiske Damer klæde sig med megen Smag.

Ballerne her i Paris behage mig ikke meget. Man dandser meget godt, men valser ikke saa fuldkommen som i Tydskland. Da alle unge Mennesker ere borte, saa seer man vel paa Ballerne adskillige, dog forholdsmæssig ikke saare mange, smukke Piger, men ikke andet end gamle og stygge Chapeauer. De fornemme Baller begynde aldrig før Kl. 12 om Natten.

Vi vente her til Sommeren adskillige Danske; deriblandt Prof. Fabricius fra Kiel og Baggesen fra Kiøbenhavn. Den sidste kommer for at afhente sin Forlovede, som spiller paa Harpe, og maler efter Raphael; ellers skal hun just ikke være smuk, heller ikke have Penge. Man siger, at en Begeistring kom over ham, da han i et Selskab hos Ritmester Friboe hørte den franske Arie synge: c'en est fait, je me marie, saa at han i samme Øieblik forlod Selskabet, og gik hen og forlovede sig. Han har under sit Ophold her været Landsmandskabet til saa megen Morskab, s. 181at alle længes efter ham. Vi vente og hertil Uhrmager Jørgensens Søn, som reiser i Schwei\$\$\$* paa sin Konst og der har forlovet sig med — som man siger — en meget stor Skiønhed.

Vi blive ofte budne til Thee af en vis Carstensen, som vil passere for Dansk. Han var først Handelsmand i Kiøbenhavn under Navn af Bargum, spillede Bankerot og gik bort som en Bedrager. I Wien oprettede han igjen et stort Handelshuus, kom i nøie Forbindelse med de Store der, spillede atter Bankerot, og efterlod sig Navn af en stor Bedrager. Saa kom han her, gjorde lykkelige Speculationer med Agiotage og Leverancer, og er nu en Mand paa en Million. Han beboer det prægtige Hôtel Montmorency paa Boulevards, og det er fyrsteligt hos ham.

Egoistica.

Om jeg kommer tilbage inden næste Vinter eller ikke, veed jeg ei endnu. Jeg kommer ikke, uden man kalder mig, og endnu har Ingen sagt mig noget. Jeg ønsker selv, at blive et Aars Tid ude endnu. Om at blive ansat ved Akademiet har jeg ingen positiv Løfte, skiønt jeg vel har faaet Vink om at forberede mig til en Lærestol, men uden nærmere Bestemmelse til hvilken. Imidlertid er det sandsynligt, især da jeg veed, at jeg ei er de Formaaende ligegyldig, at man tilbyder mig en academisk Plads; maaskee har man og i Sinde at bruge mig ved det Skoleseminarium, som nu skal oprettes i Kiøbenhavn. Jeg har ellers giort mig det til en Regel ikke heri at være Slave af min Ambition. Jeg vil først see Vilkaarene. Den blotte Professortitel og meget Arbeide med liden Gage vil jeg ikke ansee for nogen stor Lykke, skiønt jeg ei kan nægte, at jeg jo, cæteris paribus,

har mere Lyst til at blive i en videnskabelig Virkekreds end komme i en nvidenskabelig, var end s. 182den sidste noget mere fordeelagtig. Jeg er ad utrumqve paratus. En Deel af min Tid anvender jeg paa at lære Naturen og dens Love at kiende, en anden anvender jeg paa de saakaldte lærde Videnskaber. Bliver jeg ved Academiet, nærme de sidste sig mere til min Bestemmelse, skulde jeg komme paa Landet, skal jeg i de første altid finde uudtømmelig Stof til Virksomhed, lagttagelser og Fornøielse. En egentlig theologisk Læreplads kan jeg ikke faae ved Academiet, da den er bestemt min værdige Ven Dr. Müller; en saadan ønskede jeg heller ikke, da jeg desværre har saa meget forvildet mig fra den sande Troe, at maaskee ingen Præst vilde tage mig til Confirmation, og det vilde være mig en Plage at lære imod min Overbeviisning eller endog at fortie den. I Vinter har jeg meest beskæftiget mig med at studere de fortreffelige Maleriesamlinger her, med de levende Sprog og med at høre Fourcroi deels i Lyceet, deels i den polytechniske Skole. I Lyceet (Lycée républicain) har jeg og hørt nogle italienske og engelske Digtere, Sue over Physiologien og anatomie pittoresqve, Mercier over Litteraturen. Imellem har jeg besøgt Bibliothekerne og Naturaliesamlingerne. Hos mig selv har jeg holdt en Tegnemester, og for Sundheds og Motions Skyld en Gang imellem besøgt école d'armes, som er lige over for mit Logis. Et Par Gange om Ugen besøger jeg Theatrene. Forestaaende Sommer agter jeg at dele mellem National-Bibliotheket og jardin des plantes med tilhørende Museum. National-Institutets Séancer skienke mig adskillige interessante Timer.

Af mit Priisskrift har jeg kun faaet de 10 første Ark. Det gjør mig ondt, at der er saa mange Trykfeil deri; jeg beder, de maae undskyldes ved Forfatterens Fraværelse fra Stedet, hvor det tryktes. En, meest litterarisk, Efterretning fra min Reise giennem Holland har jeg sendt Neumann til s. 183hans Journals 3 Hæfte. Jeg troer ikke, der kommer noget fra mig i det fjerde, da det tager mig for megen Tid bort. I samme 3 Hæfte vil ellers komme en interessant Harzreise fra Botanikeren Hornemann og en Efterretning om Commissionen for Vægt og Maal af Justitsraad Bugge.

Hvorledes det staaer sig med mine Finanssager skal jeg fortælle Deres Excellence ganske oprigtig. Da Juul kom, havde jeg ikke flere Penge. En Kiøbmand i Løgstør laante mig 100 Rd.; af mit Priisskrift fik jeg 40. De varede til nu. Ved Juletider fik jeg et Vink fra Hertugen giennem Moldenhaver, at jeg skulde indsende en Ansøgning om kongelig Understøttelse; jeg gjorde det, og man har ladet mig vide, at jeg tør haabe at see mit Ønske opfyldt. Jeg mener, at jeg ikke faaer ringere end 200 Rd. De Penge, jeg nu har, kan omtrent forslaae til min Reise, og jeg haaber, at jeg ved min Tilbagekomst skal faae hiin Understøttelse. Faaer jeg da 200 Rd., saa kan jeg hielpe mig med dem til mine Stipendier falde i Begyndelsen af Juli, det er 260 Rd.; med dem hielper mig saa igien i nogen Tid.

Det er et Par Maaneders Tid siden Bering skrev mig til, at den gode Grevinde ikke befandt sig ret vel. Saa meget inderligere glædede det mig at underrettes af Deres Excellence om hendes tiltagende Bedring. Maatte Forsynet stedse skienke saavel hende som Deres Excellence selv og den gode Geheimeraadinde Hielmstjerne den fuldkomneste Sundhed, og jeg have den Lykke ved min Tilbagekomst, at see dem alle i forynget Munterhed! Mange forene deres oprigtige Ønsker med mine, men ingen mere end min Fader, som seer med Længsel den Sommermaanede imøde, da han kan have den Ære at bevidne Deres Excellence mundtlig sin uindskrænkede Høiagtelse og sin varme s. 184Taknemmelighed paa hans og mine Vegne. Geheimeraad Dreier beder mig at være Overbringer af hans venskabeligste Hilsen. Siden han veed, at jeg har den Lykke at være kiendt af Deres Excellence og den Ære at correspondere med Dem, taler jeg ikke oftere med ham, end at han jo erkjendte sig om Deres og ædle Families Befindende, og beder mig gjenkalde Dem hans Erindring. Jeg agter Dreier særdeles meget. Det er en Mand af Aand, fri for Fordomme, virksom paa sin Post, klog som Diplomatiker, interessant i Samtale, giestfri og en god Vært. Deres Excellence være min Tolk til Deres ædle Kone og elskværdige Svigermoder, og anbefale mig deres Bevaagenhed og gunstige Erindring. Selv undskyldte D. E., at jeg har kiedet Dem med saa langt et Brev, og være forsikkert om, at jeg intet ønsker høiere end at kunne fortie det smigrende Bifald, hvormed D. E. opmuntrer saa gunstig mine svage Bestræbelser, og blive i Besiddelse af D. E.'s høie Bevaagenhed.

Engelstoft.